

spati, zamudi vse sanjske zgodbe!« V sanjskem svetu se skozi Škerlove ilustracije izpolnijo poprejšnje dečkove želje, njegovo srečanje s kitom, z galebi (ki jih ima sicer natisnjene na odeji), z ribami (ki jih vidi v parketu, zloženem na ribjo kost); sanje so asociacije vseh bližnjih, vsakdanjih stvari. Tekoč jezik z ljubečo in blagohotno intonacijo pripravlja mehko posteljo Škerlovim liričnim barvnim in svetlobnim odtenkom, ki zasvetijo v polnosti, ko se zgodba osvobodi besed. S svojim prestopom v s(p)anje odjadra na drugo stran, kar slikanica spretno uporabi za prehod na višjo raven izvirnosti. Ko Andrej stopi v sanje, besede v slikanici utihnejo in se skrijejo v slike. Iz ilustracij lahko spoznamo, kaj je Andrej v sanjah doživel. Zjutraj, ko se deček zbudi v realnost, se besedilo spet vrne k ilustracijam.

Ukrajinska ljudska in Hana Stupica: **Rokavička**. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2014.

Znana pravljica tema o skupnem bivanju živali, tudi npr. v slovenski folklorni tradiciji (*Mojca Pokrajculja, Deklica veka*), razvija predvsem motiv strpnosti in kolegialnosti. Kanonska zimska pravljica, ki je svoje upodobitve doživela že neštetokrat, bi zagotovo predstavljala zahteven ilustratorski izziv še tako izkušenemu avtorju. Mlada ilustratorica Hana Stupica pa je že v svoji prvi slikanici več kot odlično opravila svoje delo. Hana Stupica je slikanico naslikala s finim občutkom za pravljico v zdušje. Vse je tako ljubko pretehtano in hkrati tako precizno v ravnotežju, da nas njena poetika očara.

Nagrajenci zadnjih petih let:

- 2009 Nina Mav Horvat, ilustr. Suzi Bricelj *O kralju, ki ni maral pospravljati*. Mladinska knjiga, 2008.

- 2010 Izbral, priredil in narisal Matjaž Schmidt: *Slovenske pravljice (in ena nemška) v stripu*. Mladinska knjiga, 2009.
- 2011 Andrej Rozman Roza, ilustr. Zvonko Čoh: *Urška*. Mladinska knjiga, 2010.
- 2012 Vitomil Zupan, ilustr. Damijan Stepančič: *Pravljica o črnem šejku z rdečo rožo*. Založba Miš, 2011.
- 2013 France Prešeren, ilustr. Damijan Stepančič: *Zdravljica*. Mladinska knjiga 2013.
- 2014 Huiqin Wang za avtorsko slikanico Ferdinand Avguštín Hallerstein: *Slovenec v Prepovedanem mestu*. Mladinska knjiga, 2014.

ZGODBA O SPREJEMANJU SAMEGA SEBE

Jung: Medena koža. 1. knjiga. Prevod: Maja Meh. Ljubljana: Društvo za oživljanje zgodbe 2 koluta, 2014.

Kar 200.000 zapuščenih korejskih otrok je bilo po koncu korejske vojne posvojenih na Zahod in roman v stripu *Medena koža* pripoveduje zgodbo enega izmed njih. Junga (njegovo pravo ime je bilo Jung-sik Jun, v Belgiji je dobil novo ime Jung Henin), rojenega 2. decembra 1965 v Seulu v Južni Koreji, je pri petih letih na ulicah Seula našel policist. Odpeljal ga je v sirotišnico. Leta 1971 ga je posvojila belgijska družina, zato je odraščal v Belgiji. Naslov romana poudarja, da so Junga v posvojitvenih papirjih opisali kot dečka z medeno kožo. Bil je težaven otrok, ki ni mogel najti stika z okolico. Zatekal se je v svoj domišljijjski svet in je veliko risal. Danes je priznan umetnik. V svojih delih se vedno znova vrača k

istim temam, med njimi so zapuščenost, izkoreninjenost, identiteta.

Strip *Medena koža* je avtobiografski. Korejska vojna je v začetku petdesetih let prejšnjega stoletja razdelila državo in ločila na milijone družin, zato je to tudi knjiga o posledicah vojn. Z risbo Francije, ki bi jo razdelili na dva enaka dela, je Jung ponazoril, koliko francoskih družin bi ostalo ločenih za vedno. Sam pravi, da se je moral vrniti v preteklost in ponovno raziskati svojo zgodovino – šele takrat se je lahko sprejel takšnega, kakršen je. Prvi del trilogije zaključí z besedami: »Star si le 13 let ... Vse življenje je še pred tabo ...«

Zgodba ni zanimiva le zaradi opisa usode otroka, ki se znajde v tujem okolju, ampak tudi zaradi tem, s katerimi se sooča vsak mladostnik. Iskanje identitete, občutek drugačnosti, potreba po sprejetosti, socializacija – vse to so teme, o katerih pripoveduje Jung z besedo in risbo. Dragocene so njegove lastne izkušnje, v katerih ne prikriva temnih plati odraščanja. Poleg univerzalnih tem, povezanih z odraščanjem, je izpostavljeno še iskanje lastnih korenin. Mednarodne posvojitve so pogoste, zato je tema aktualna tudi danes. Kot posebno temo bi lahko izluščili umetniško ustvarjanje kot terapijo. To temo v literaturi za mlade srečamo redkeje, a je za bralce prav tako zanimiva.

Branje knjige odpira pogovor o medkulturnih razlikah in tudi o vprašanjih biološkega in socialnega starševstva. Življenje sirot je v mladinski književnosti pogosto opisano. Pomislimo samo na Harryja Potterja ali Toma Sawyerja. Zaradi čustvene prikrajšanosti so sirote pripravljene storiti marsikaj več in drugače, kar je za pisatelja lahko izziv. Mladi Jung pa ni fikcija, ampak resnični otrok, ki je ostal zapuščen in bil posvojen. Zaveda se, da so ga rešili revščine, a hkrati ostaja grenak priokus, da ni mogel odraščati v svoji domovini. Pretresljiva

je prispodoba gnilega jabolka v vedru zrelih jabolk. Gnilo jabolko je treba odstraniti, da ne zgnijejo še druga. To se navezuje na občutek lastne vrednosti, saj je Jung novi mami pogosto govoril: »Če so me zapustili, pomeni, da sem bil slab.«

Kljub zahtevnim temam, ki jih avtor obravnava, vnaša v zgodbo tudi humor, njegovo literarno potovanje v otroštvo ni prav nič sentimentalno. Na svoje življenje je sposoben pogledati z razdalje, odlično karakterizira člane družine, ki ga je sprejela, večje izbira dogodke, ki so ga zaznamovali. To je knjiga o zabavnih otroških igrah in o povezanosti med brati in sestrami. A vseeno poudarja, da je v družino prišel z veliko potrebo po pozornosti, te pa ni dobil. Starša sta ga imela na svoj način rada in nikoli mu ni ničesar manjkalo, a več kot toliko mu nista mogla nuditi. Njegova želja po toplini in nežnosti je ostala neizpolnjena. V družini je bilo prisotno tudi fizično kaznovanje, najbolj ponižujoče pa je bilo, ko so ga zaradi goljufij in laganja ostrigli na balin.

Zanimivo je predstavljeno vprašanje identitete. Jung se sprašuje: »In jaz, če nisem več Korejec – sem torej Flamec, Bruseljčan ali Valonec?« Korejsko in belgijsko identiteto je zavračal, hlepel je po neki novi identiteti, zanimal se je za japonsko kulturo, čeprav je vedel, da ni Japonec. Ko je gledal v ogledalo, je videl Korejca, a to mu ni vzbujalo lepih spominov. Prvič je obiskal svoje rojstno mesto pri štiridesetih letih. Prišel je s snemalno ekipo. V Seulu je želel najti svojo biološko mamo in raziskati svoje korenine. V Korejo je šel tudi zato, da bi preveril, ali se tam počuti doma. Jezika ni znal, tudi kulture ni poznal. O njegovem hrepeneju po pripadnosti veliko povedo besede njegove žene, ki pravi, da ga še vedno vidi kot malega fantka, ki živi v svojem namišljenem svetu in išče svojo mamo.

Jung je študiral na bruseljski Likovni akademiji, zdaj živi v Franciji in dela kot

ilustrator in avtor stripov. Leta 2007 je izdal prvi del triptiha *Medena koža* (originalni naslov je *Couleur de peau: Miel*). Drugi del je izšel leta 2008, tretji 2013, izdala jih je založba Quadrants. Vsi trije deli skupaj obsegajo več kot 420 strani. Po zgodbi je posnet film, Jung je pri filmu sodeloval kot soscenarist in režiser. V dvorane je film prišel leta 2012, v Sloveniji je bil predvajan na lanskem Liffu in potem na rednem sporedu Kinodvora. Film je dobil več nagrad, v New Yorku je bil predvajan na zasedanju OZN.

Slovenski prevod prvega dela romana v stripu je bil predstavljen novembra 2014 ob premieri filma, v Kinodvorovi galeriji je bila tudi razstava originalnih ilustracij. Drugi del trilogije je izšel junija 2015, zadnji del pa bo dosegljiv decembra 2015. Delo je izšlo s podporo Francoskega inštituta, prevedla ga je Maja Meh.

Avtor je prišel v Slovenijo in spregovoril o svojem ustvarjanju, tudi o tem, kako lahko premagujemo težave s pomočjo lastnega ustvarjanja. Pravi, da je pri petnajstih odkril, da se lahko izraža z risbo: »V hlevu na vrtu sem si zgradil delavnico in tam preživel poletje. Teh šestdeset dni sem bil resnično srečen. Risanje mi je omogočilo, da sem imel namišljen svet in samemu sebi ustvaril novo življenje. Ustvaril sem ljubečo zgodbo s svojo biološko materjo in obnem je bila to zame terapija.«

O pristopih k avtobiografskem delu je povedal: »Vedno se mi je zdelo, da moram povedati svojo zgodbo; ker je bil to strip, sem se lahko malo umaknil in stvar naredil manj strah vzbujajoče. Hotel sem se izogniti klavnemu realizmu, ki je del številnih življenjepisov. Najbolje mi je uspelo zajeti zgodbo in jo predstaviti bralcu z ironijo. Iz tega je prišel dvogovor z otrokom, kakršen sem bil nekoč. Ta prelomnica je bila zame zelo pomembna, saj so zaradi nje v strip prešla tudi čustva. Stripi so žanr, ki omo-

goča te mešanice.« Kot pravi avtor sam, je v primerjavi s filmom humor v stripu bolj grenak in pripoved ostrejša.

Vsak si zapomni dogodke, ki so čustveno najintenzivnejši, zato je zanimiv izbor dogodkov, ki jih predstavi Jung v prvi knjigi. Uvodoma z veliko ironije naslika svoje življenje brezdomca, sledi opis življenja v sirotišnici in odhod v Belgijo. Kar naenkrat je dobil brata in tri sestre, nihče ni govoril korejsko. Obdobja učenja francoščine se sploh ne spomni. Svoj jezik in kulturo je zavestno zavračal, da bi lažje sprejel drugo. Sprašuje se, ali je njegov materni jezik skrbno pospravljen nekje v predalčkih njegovih možganov. Koreja je postajala zanj nekaj daljnega, tujega. O korejski zgodovini ni hotel nič slišati, občutek je imel, da so ga izdali, ko so ga poslali daleč stran, v Evropo. Tega jim ni mogle odpustiti. Ko je na cesti srečal Korejca, ki je bil prav tako posvojen kot on, mu je bilo nerodno. Tudi ko je družina posvojila še korejsko deklico, je izrazil svoje nezadovoljstvo.

A spomini na otroštvo niso le boleči, veliko je tudi svetlih in zabavnih. Doživetja se v stripu prepletajo z avtorjevimi razmišljanji in sanjarjenjem in tudi z razlago zgodovinskih dogodkov. V petem poglavju je najbolj liričen del romana – prikazana so čustva do mame, ki ga je zapustila. Tega ji nikoli ni zameril, ko je mislil nanjo, je imel občutek, da je ob njem. Prvi del romana v stripu se zaključuje, ko Jung dopolni trinajst let. Zaveda se, da nekatere stvari lahko pozabiš, če se jih nočeš spominjati, pozaba je v tem primeru ščit. A v resnici človek nikoli ničesar ne pozabi, pravi, da so vse majhne reči skrite nekje v meandrih našega duha.

Film *Medena koža* je priporočen v katalogu izbranih filmov za vzgojno-izobraževalne ustanove. Ob aktualnih dogodkih, ko se soočamo z vprašanjem, kako sprejeti begunce, med katerimi so tudi otroci, so gradiva, ki obravna-

vajo medkulturne teme, še toliko bolj dragocena. Jung se v stripu dotakne stereotipov, ki so povezani z raso: kaj govorimo o črncih, kaj o Kitajcih, kaj o Arabcih ... Njegovo sporočilo, izraženo v zadnjih prizorih prvega dela stripa je, da spoštovanje izkažemo le, če upoštevamo kulturo in dostojanstvo vsakega posameznika.

Bralci in gledalci *Medene kože* lahko primerjajo, kako je zgodba posredovana v stripu in kako v filmu, kje so avtorjeva čustva bolje izražena in s katerimi izraznimi sredstvi je poudarjena razpetost med dve kulturi. Strip je črno-bel, v filmu so barve. Film poleg animacije vsebuje še arhivske zgodovinske in družinske posnetke. Pedagogi lahko ob knjigah in filmu izkoristimo možnosti, ki jih odpira prepletanje književne in filmske vzgoje. Ob tem nam pomaga odlično pripravljeno gradivo na spletnih straneh Društva za oživljanje zgodbe 2 koluta – oni so distributer filma in izdajatelj stripa.

Barbara Hanuš

O NONOTU IN NONI IN NJUNI LJUBEZNI

Patricija Peršolja: *Moj nono*. Ilustriral Silvan Omerzu. Maribor: Založba Pivec, 2013.

Patricija Peršolja je tista pesnica, ki nas je s svojo prvo pesniško zbirko *Gospodinski blues* (2013) zadela kot z dobro merjenim udarcem nekam med srce in želodec, da nam je zastal dih. Pesmi obup(a)nih ženskih usod se namreč dogajajo danes in tukaj, nam vsem pred očmi. Konec leta 2014 ji je sledila zbirka *Šinjinorina*, zgodbe v verzih, ki pa so ne-

spregledljivo lirske in sveže ter inventivne, povsem avtoričine, kot je v spremni besedi zapisala Barbara Korun.

Pesnica z izjemno pronicljivim občutkom za bolečino in lepoto človeškega življenja v poeziji, namenjeni odraslim bralcem, najpogosteje slika v temnih odtenkih in uglašuje v molovskih tonih. S svetlim delom svoje duše pa piše zgodbe, ki so s svojo nagajivo igrivostjo namenjene nekoliko mlajšemu občinstvu, vendar izjemno pritegnejo tudi odrasle. Lahko bi jih uvrstili med tiste večne zgodbe, ki z modrostjo, kakršno sporočajo, nagovorijo vsakogar in so torej naslovniško odprte oziroma univerzalne.

Pri Založbi Pivec, ki je avtorico pravzaprav odkrila in izdala tudi obe omenjeni zbirki, jih je izšlo že nekaj – po *Marti* je izšla *Moja nona*, tej so sledile *Moj nono*, pa *Najina poroka*, *Tata zmaj* in *Hiša iz besed* ter najnovejša *Teta Alma in gospod Čas*. Vse so opremljene z izjemnimi ilustracijami Silvana Omerzuja in zanimivo oblikovane – tisk glede na izpovednost in pomen menjuje velikost, obliko in barvo (oblikovala Darja Vuga). Med bralci so postale zelo priljubljene, omeniti velja, da so bile – prevedene v angleščino – predstavljene tudi na lanskem bolonjskem sejmu. Slikanica *Moj nono* pa je lani (2014) dobila priznanje zlata hruška, kar priča o njeni nesporni kvaliteti in priznanju tudi s strani strokovne žirije.

Najprej je treba reči, da nona in nono nista par. Nona iz slikanice *Moja nona* je modra, iskriča ženska, ki razmišlja, kako bi živela, »če bi bila še enkrat jaz ...« Predvsem si ne bi delala vseh tistih (nepotrebnih) skrbi in bi počela stvari, za katere si v resnici nikoli ni vzela časa. Sporočila, ki so še kako dragocena in pomembna. Da bi se jih ovedli prej, ne ob slovesu od življenja, kot se je nona.

Nona iz knjige *Moj nono* je bila drugačna, bila je »bolj na ostro«, a je natančno vedela, kaj in kako je treba. Čeprav